

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRACAJU.

PRETPLATA: GODISNJE K 240, POLUGOD. K 120, CETVRTGOD
K 60, POJEDINI BROJ K 6.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Solidarnost u nesreći

Piše dr. Rosa Buchmii, Paris.

Već dvije godine bijesni u Rusiji strašna katastrofa gladi. Započela je u području Saratova i Samare, a zadnjih mjeseci zahvatila je i negda tako plodni kraj, Ukrajinu. Uzroci gladi su nerodica uslijed strašne suše i nedovoljno obradivanje tla po seljacima.

U Ukrajini žive preko 2 milijuna Židova. U godinama 1919. do 1920. doživili su Židovi u Ukrajini pogrome od Petljure i Denjškina, pogrome, koji u svojoj okrutnosti sjećaju na tamni srednji vijek. Oznaka pogroma zvuči gotovo eufemerički za ovo sistematsko klanje, koje je išlo za potpunim zatiranjem ukrajinskih Židova. Ubijeno je nekoliko stotina hiljada i ujedno je mnogo njih ranjeno i postalo bogaljem. Ostalo je stotine hiljade pogromske siročadi, čiji su roditelji ubijeni. Židovi, ekonomski potpuno uništeni pogromima i boljševičkim sistemom, koji je Židove kao trgovačku klasu najviše pogodio, nijesu mogli odoljeti ovome strašnome gladi. Velike, nekoć vrlo bogate, židovske općine kao Odesa, Nikolajev, Herson, sad su potpuno izvržene smrti od gladi. 40 do 50% židovskog pučanstva gladuje. Gladovati znači ne imati ništa za jesti kroz nekoliko dana i tjedana, glad, koji tjera ljude do ludila i koji završuje u najstrašnijim bolovima smrću. Zato umiru u tim velikim židovskim općinama 25 do 30% Židova od gladi i epidemija kao posljedice glada. Naravno da slabiji, mala djeca, najviše trpe od gladi. Među ovom gladnom djecom, koja lutaju ulicama i viču za hlebom, imade 100.000 pogromske siročadi. Samo jedan dio te siročadi smješten je u dječjim domovima, jer se dječji domovi moraju zatvoriti uslijed nedostatka životnih namirnica. Dnevno nadju se na ulicama stotine dječjih lješeva. Kako je to strašno!

Da se ta djeca spase od smrti, otvorila je židovska svjetska konferencija za pripomoć u Parizu, koja je priključena na akciju dra. Nansena, u mnogim gradovima dječje kuhinje. U tim kuhinjama dobivaju djeca hrane, odjeću i medicinsku pomoć. Prema ugovoru s internacionalom organizacijom za dječju pripomoć u Ženevi otvara se po gore spomenutoj organizaciji u svakome gradu, gdje se otvara židovska kuhinja za djecu, kuhinja za hrišćansko pučanstvo, da se na taj način izbjegava svakom konfliktu. Židovske kuhinje su ritualne. Uzdržavanje jednoga djeteta u takvoj kuhinji stoji mjesečno 9 šilinga (200 dinara). Židovske općine raznih zemalja sudjeluju u toj akciji za spasavanje djece. Najudaljenije zemlje kao Japan, Istočna Indija, Južna Afrika, Australija i sve opći-

ne Evrope doprinijele su za ove kuhinje već velike iznose, što je dalo židovskoj svjetskoj konferenciji za pripomoć u Parizu mogućnost, da opskrbi preko 10.000 djece s hranom i odjećom.

Solidarnost u času nužde je sveta veza, koja ujedinjuje Židove cijeloga svijeta, milosrdnost je sveta iskra, koja nije nestala iz židovske duše. Dužnost je Židova cijeloga vijeta, da učestvuju na djelu spašavanja nedužne male djece. Dužnost je Židova Jugoslavije, da se pridruže k tome djelu. I ako ne možemo sve spasiti, naša je sveta dužnost, da što veći broj djece spasimo od smrti. Dužnost je svakoga Židova, da barem jedno djetete spasi i da učestvuje pri osnutku ovih kuhinja za djecu.

Židovi Jugoslavije, dolazimo sad k Vama i pozivljemo Vas u ime čovječanske ljubavi i u ime židovske dužnosti, da se priključite tome djelu. Pomozite nam da spasimo ovu nedužnu djecu od smrti. Pomislite na to, da su njihovi roditelji pali kao mučenici židovstva. Ova siročad su djeca cijeloga židovskoga naroda. Iz dubokih grobova viču glasovi njihovih ubijenih roditelja:

Židovi, spasite našu siročad!

100.000 dječjih glasova dovikuju vam iz daleke Ukrajine:

Spasite nas!

Neka svaka židovska kuća učestvuje na tome djelu i neka se nitko ne isključi.

Političko opredjeljivanje*)

Piše: Dr. Aleksandar Licht.

Zasebno poglavlje treba da se posveti Židovima u Vojvodini.

Do sloma austro-ugarske monarhije njihov je udes bio istovetan s udesom svih Židova u bivšoj Ugarskoj i njihova orijentacija ista. Ako izuzmemo antisemitsku provalu rasne mržnje za Tisza-Eszlarskog procesa, u glavnom pored latentnog asemizma Madžara Židovi u Madžarskoj nijesu imali da pate od antisemitizma, već ako u društvenom životu. Ako je u Madžarskoj bilo izrazitog antisemitizma, koji se nije pritajivao, bilo ga je kod nemadžarskih naroda. Madžarska je i gospodarski i kulturno imala u velike da zahvali svoj procvat Židovima. Bez osjećajne uljudnosti, koja općenito nedostaje asimilacijom židovstvu, Židovi su u Madžarskoj olako previdali latentni antisemitizam madžarske rase, i umišljali sebi da ga nema, ma da su ga ipak morali da osjećaju u instinktivnim izljevima njegovim. Madžarski je element bio gospodovan u bivšoj austro-ugarskoj monarkiji;

*) Vidi br. 47, 54, 55 i 56 Židova g. 1922.

on je na silu stvarao homogenost državljansku u užoj Madžarskoj te su im asimilatorne tendencije ne samo u Židova, već i kod drugih nemadžarskih nacija podosta uspljevale; svakako nije imao da osjeti jake otpornosti nacionalnih borbi. Imajući sve preduslove za zdrav ekonomski i kulturni razvitak, Madžari su u svijesti svoje državne i nacijske sredenosti puštali Židove da saraduju i u politici. Ta Židovi nijesu postavljali svoga nacionalitetskog pitanja — kojega su se Madžari najviše bojali i koje su najvećma ugušivali. Madžarska je bila klasična zemlja židovske asimilacije, a jest to uglavnome i sad još, pored svih brutalnosti jednoga sramotnoga režima. Nigdje se možda asimilatorstvo u Židova nije izvrglo u takovo netrpeljivo šovenstvo kao u Madžarskoj. Tek mali broj cijonista, nada sve odličnih intelektualaca, najpače studenata, znao se emancipovati od toga šovenstva i provadati uzgoj, većinom omladine k židovskoj samosvijesti i prirodnome ponosu. I ako je u tome šovenstvu bilo neosjetljivosti za skroviti nemir u sopstvenoj nutринi i za pojave, koje su dosta jasno, iako ne glasno, odavale, da madžarka javnost nije prevladala otpornosti protiv židovske rase: ipak je ono u znatnoj mjeri bilo toliko nesebično, koliko odvratno za posmatrača s polja te nametljivosti. No u isto doba valja priznati i to, da je ovo neprijatno nadmetanje sa samim Madžarima u šovenstvu, odavalo jednu iskrenu i lijepu jezgru, koja oduvijek obilježuje Židove u odnosu prema drugim narodima: privrženost i blagodarnost za relativno prijatno susretanje. Za to ima proganjani Židov punu mjeru razumijevanja i zahvalnosti, a nije na kraju čudo, ako u oslobođenih tek jučer parija geta ta zahvalnost poprima helotske, devotne, nemuževne izražaje prigušivanja i nadvikivanja svoje sopstvenosti šovenskom frazom asimilatorstva. Nije čudo, ako je pariji od jučer nedostajala mjera u gestu. Šovenstvo ino-rodne nacije za gospodovnu naciju nije na kraju drugo, nego izražaj devotnosti. Vikanje u istom koru s gospodovnom nacijom i negiranje svake druge nacije do li gospodovne moralo je skretati neugodnu pažnju na te asimilatorne Židove, pa su oni dakle postigli protivno od onoga, što su htjeli: ostati, kao Židovi, nezapaženi. Kad je došla reakcija, oni su, i s toga razloga, bili više od drugih izvrgnuti njezinu surovo-mongoloidnome udaru. Namjerice se njihov uticaj u javnome životu, najpače u komunističkome pokretu, preuveličao. Oni su odjednom, i prebolno, imali da osjete svoju stranost; progoni, kojima su bili izvrgnuti, nijesu nimalo zaostajali za onima, od kojih su patili Židovi u sred-

njem vijeku i u Rusiji, dakle u doba i u zemlji, kad i gdje je zasebnost Židova bila posve jasna i spoljašnje obilježena zidnima geta ili »čertom« naseobenoga rajona. U kritičkim situacijama velikih kriza uvijek se iznova dižu te granice, koje, nevidljivo, i onako nijesu prestale da postoje... A koja je bila reakcija Židova na režim bijeloga terora u Mađarskoj, na klanja, ubijanja, interniranja i numerus clausus? Rastreznjenje zar? Zar buđenje samosvijesti i čovječjega dostojanstva i spremnost na podnašanje martirija radi svoga židovstva? Za cijelo: u najmanjoj mjeri sve to, a većinom nesretni pokušaji, da se kupi nešto snošljivosti s potpunom odrekom židovske sopstvenosti. Pokušaj, koji ako nije donio spasa, a ono je k nesreći dodao i prijezir...

Zanimiva je pojava, da je uporedo s asimilatorstvom mađarskih Židova njihov religiozitet i humanitarni židovski smisao bio jak. U Mađarskoj je ortodoksa razmjerno više nego u drugim zemljama, izuzevši istočne; u njih je bilo visokih bogoslovnih seminara, ješiba i židovskih osnovnih škola, zanatlijskih institucija i dobrotvornih ustanova. Ako isto, ovo dokazuje, pored svega spoljašnjega asimilatorstva, svu immanentnu žilavost židovskoga genija. Gotovo bi se moglo reći, da se i ovdje manifestirao zakon o neuništivosti i konstantnosti energija: koliko su se energije rase prigušivale u svijesno nacijskome obliku, one su besvjesno izbijale u drugim oblicima židovske solidarnosti.

Židovi su u Mađarskoj od svih, izuzevši one na zapadu, bili politički razmjerno najaktivniji. Veća spoljašnja sloboda njima je dala i volju i priliku za tu aktivnost. Oni su s toga imali smisla za političko opredjeljivanje i dana im je, iako u ograničenoj mjeri — dabome ne kao Židovima, a ipak uvijek samo kao koncesija Židovima — mogućnost aktivnog saradivanja i u parlamentu i u samoupravnim

jedinicama, a naročito u publicistici, zavisanj o haute finance.

Sve je to, držim, valjalo razložiti, kako bi se bolje shvatile prilike naše braće u Vojvodini. Oni su bili dio židovstva, kakovo je letimično gore prikazano. Do odcjepljenja Vojvodine od Mađarske i njezina ujedinjenja u Jugoslaviji, Židovi su u Vojvodini bili jednaki asimilanti, jednaki dobri Mađari sa snažnim židovskim konfesionalizmom kao i ostali Židovi u Mađarskoj. U šovenstvu oni su, čini se, ipak bili umjereniji, stojeći podalje od jezgre mađarske politički - nacijske nesnošljivosti i živući u krajevima, u kojima su, naoko nada sve državno lojalni, Srbi i Nijemci gajili svoju nacijsku kulturnu svijest, gdje se dakle ipak, iako dosta oprezno očitovala nacijska heterogenost države. Što ih je jače, nego bi to inače bio slučaj, po prirodnome nagonu samoodržanja vezivalo o mađarstvo, bio je jedan ružni, surovi i banalni antisemitizam vojvodanske srpske i rumunjske žurnalistike, koji ih je odbijao, a u kome je uz mržnju bilo i kukavičluka, što se svetio jednoj malobrojnoj grupi, po sebi nemoćnoj za uspješnu obranu, kad nije imao istu mjeru odvažnosti, da napada »gospodovnu naciju.«

Stomom bivše austro-ugarske monarhije Židovi su se istočne Ugarske našli u sklopu dviju država: Rumunjske i Jugoslavije. Židovi Transilvanije, pripojene Rumunjskoj, razmjerno su se brzo organizovali nacijski židovski, a da to nije bilo tek od nevolje, zato svjedoči njihov produktivni kulturno-nacijski rad, procvat društveni i školski, aktivno samostalno učešće u parlamentarnim i samoupravnim izborima, koji su iznijeli židovske poslanike i senatore. Dva su momenta olakšala i ubrzala taj proces nacijskog osvještavanja: Židovi, s kojima su se našli u istoj državnoj zajednici, i rumunjska vlada. Židovi su Rumunjske, prije rata najbesprav-

niji dio ljudstva, bili jednako neasimilovani kao i oni u Besarabiji i Bukovini. U glavnome to je bio nacijski homogen, istovetan židovski elemenat, od kojeg je bukovinski dio politički najaktivniji, jer je već u bivšoj Austriji vodio upornu i sustavnu borbu za nacijsku autonomiju i slao svoje židovske poslanike u Reichsrat. Rumunjska državna vlast, prije rata najantisemitskija, uz rusku, poslije rata je spoznala, da ne može a da ne pristupi rješavanju svoga židovskoga i narodnosnoga pitanja u opće. Imajući u tome dosta jasan pravac, ona je pristupila davanju državljanstva svojim Židovima, koji ranije nijesu imali nikakovoga državljanstva te ne samo što nije pravila smetnja rješavanju problema nacijskih manjina, već je s izvjesnom blagohotnošću pogodovala nacijsko-kulturnom životu svojih Židova i omogućila im i političku parlamentarnu reprezentaciju.

Između Mađarske krvavog i varvarskoga bijeloga terora i Rumunjske, u kojoj je stanje Židova, prema predratnome, krenulo znatno na bolje, smješteni su Židovi u Vojvodini, pripadnici Jugoslavije.

O njihovim prilikama iza Ujedinjenja u drugome članku.

Izvještaj palestinske vlade

Nedavno objelodanjeno je oficijelno izvješće engleske vlade o palestinskoj upravi. Izvješće sadržaje tačna data o napredku na raznim područjima u Palestini i to za razdoblje od jula 1920. do decembra 1921. U predgovoru ustanovljuje se, da je za ovih 18 mjeseci udaren temelj potpunom sistemu vladanja. Osigurane su najbitnije potrebe jedne zemlje — javna bezbjednost, sudstvo i zdrav javni finansijski sistem. Vlada djelovala je na svim poljima zdravstva odgoja, poljoprivrede i trgovine, a zemlja je na to reagirala i svi zna-

Feuilleton

JEVREJSKI JEZIK U SVOM KULTURNO-HISTORIJSKOM RAZVOJU.

Piše dr. M. Margel.

IV.

Da je jevrejski narod nekoć boravio u Egiptu, ne poriču danas ni najekstremniji kritičari biblije. Sam jevrejski jezik svjedoči o lijesnome doticaju s kulturom i jezikom staroga Egipta. Kako istraživanje egipatskoga jezika za sada još nije toliko uznapredovalo, te bi se dala ustanoviti njegova srodnost sa semitskim jezicima, valja mnogobrojna suglasja između jevrejskih i egipatskih književnih oblika tumačiti tako, da su oni prvi preuzeli iz egipatskoga. Novi nalazi sve više potkrepljuju predaju, da je Mojsije bio učen »u svôj mrdrosti Egipćana«. Znameniti je povjesničar Eduard Meyer naročito u svojoj velikoj knjizi »Die Israeliten und ihre Nachbarstämme« (1906.) branio nehistoričnost Mojsijeve ličnosti. Mnogi su učenjaci zamjeravali izvodima Meyerovim upravo to, što su oni čisto subjektivne naravi. Ne začudjuje nimalo, što Ed. Meyer i njegovi sljedbenici tako reći poništavaju povjesni lik Mojsijev, a njegovo djelo nagrdjuju gotovo do nejasnosti. Razlog ovakovu načinu kritike valja tražiti u tome, što Mojsije, u oštroj opreci prema osnivačima obiju kćerireligija židovstva, i u biblijskoj predaji iščezava sasvim iza svoga djela. Isti Ed. Meyer (Die

Entstehung des Judentums, Halle a/S, 1905., str. 7.) primoran je da prizna, da se takozvana pretporočka književnost Izraelova sve više pokazuje ujedno historijskom predajom. A čim nam je pod nogama čvrsto historijsko tlo, — veli sam Ed. Meyer — valja predaju priznati onim, što ona jest, izvješćem o nekom povjesnom događaju (por. S. Jampel, Die neuesten Aufstellungen über Moses und sein Werk u Monatsschrift für Geschichte und Wissenschaft des Judentums, Breslau 1909., str. 641.-656.). Pobijajući historičnost Mojsijevu ogradiše se istraživaoci od razumijevanja jevrejskoga jezika i onemogućišu sebi, da na osnovu poredjenja obaju jezika, jevrejskoga i egipatskoga, pronadju jezične i kulturno-historijske zakone. Već je rečeno, da jevrejski jezik sam svjedoči o povjesnoj ličnosti Mojsijevoj i o boravku Izraelovu u zemlji Faraona.

Kultura staroga Egipta utjecala je duboko koli povoljno, toli nepovoljno, na plemena Izraelova za njihova boravka u toj zemlji. Nove materijalne vrednote, tehničke vještine i religiozne predodžbe, što ih je jevrejski narod bio poprimio u Egiptu, odražavahu se jasno u jevrejskom jeziku. Štetnim utjecajima egipatske kulture stalo je petoknjižje svom žestinom na put nazivajući ih »egipatskom ogavnošću« (loavat micrajim; por. nadalje 3. Mojs. 18, 3). I doista se mnoštvo jevrejskih riječi opire svim pokušajima, da se one prolumače bilo iz jevrejskoga, bilo iz ostalih semitskih jezika.

Stoga se u svim onim riječima, što su sadržane u vijestima petoknjižja o Egiptu, daču veoma lako nazrijevati stare egipatske ljudjice. A to naslućivanje postaje sigurnošću, razmotrimo li tek nekoliko jevrejskih vlastitih imena, koja se odnose na kakav egipatski kulturni pojam. Već je ime »Moše« egipatska riječ »Moše«, veli biblijska vijest, znači »izbavitelj, zove »Moše«-a izmjenice »jeled« (dijete) i »naar« (dječak), (por. 2. Mojs. 2, 6-10; bab. Sota 12 b). Biblijska vijest (2. Mojs. 2, 10) nastoji da izbriše ovu pravu egipatsku ljudjicu etimologijskim tumačenjem iz jevrejskoga: »Moše« veli biblijska vijest, znači »izbavitelj, spasitelj«, jer je »bio spasen« iz vode. Klausner (Jehadut vaansijut, str. 227.) upozorava, da Talmud (Sota 12 b, 13 a, Sanhedrin 51 b) to ime tumači ovako: »Moše = Mošiam šel lisrael« (Mojsije = izbavitelj Izraelov). To je medjutim možda samo fonetska sličnost, a ne etimologijska poredba. Da su se Jevreji za svoga boravka u Egiptu služili jevrejskim jezikom, razabire se jasno iz mnogih hebraizovanih staroegipatskih vlastitih imena i drugih kulturnih pojmova. Ovdje ću navesti tek nekoliko primjera. Poput svih starih jezika obiluje i egipatski teoforskim vlastitim imenima. Tako je i starobiblijsko vlastito ime »Pufi« egipatsko-jevrejska kovanica. »Pufi« ili »Pofi« je jevrejska transkripcija egipatskoga »pa-da«, t. j. »onaj, kojega je dao«; tako znači na jevrejski transkribovano ime »Pofi-tera« (egip.

ci govore za to, da je Palestina stupila u period povoljnog razvoja.

Porezni sistem: Troškovi civilne uprave pokrivaju se prihodima poreza. Kao temelj uzdržan je prijašnji sistem turskih poreza, ali su stavljene van krijeposti one odredbe, koje nisu u saglasju sa modernim upravnim sistemom. Izvjesne su carine snižene, naročito carine za građevni materijal i životne namirnice. Nadalje je ukinut duhanski monopol, koji su svi osjetili teškim teretom. Rezultat te naredbe bio je u svakom pogledu povoljan, jer su nakon ukinuća monopola znatno pale cijene duhana, potrošak porasao, a i državni prihodi su se povećali. U cijeloj zemlji sadi se u mnogo većoj mjeri duhan, te su nastale cijele industrije za proizvodnju cigara i cigareta.

Javni poredak. Zemaljska policija sastoji od 1160 stražara. U početku nije djelovanje policije bilo vrlo uspješno, ali se doskora podigao nivo redarstva pod komandom engleskih časnika i uplivom dobre škole. Osim toga osnovana je i žandarmerija pod komandom engleskih časnika. Vojnička posada uzdržava se sredstvima londonske vlade. Troškovi iznosili su u godini 1921./22. četiri milijuna funti, a za 1922./23. preliminirani su s 1½ milijuna funti.

Zdravstvo. U sanitarnom položaju gradova i pučanstva opaža se znatno poboljšanje. Vode se velike akcije za pobijanje lokalnih bolesti, malarije i trahoma. Poboljšanja u snabdjevanju s vodom imala su za posljedicu, da nije nigdje bilo epidemija.

Odgov. Među svim narodnim grupama pučanstva vrlo je velik interes za odgoj. Vlada namjerava provedenje projekta, prema kojemu će u dogledno vrijeme sva zemlja dobiti pučke škole. Zgrade za te škole dat će pojedine općine, a troškove uzdržavanja pokrit će vlada. U godini 1921. osnovano je 75 novih škola. Škole,

što ih uzdržavaju razna društva, dobivaju subvenciju od vlade.

Saobraćaj. Cjelokupna je željeznička mreža u rukama vlade. Provdaju se znatna poboljšanja i izgradnje. Željeznice rade gotovo bez ikakovoga deficita. Odjel za javne radnje proveo je opsežan program, te je dao izgraditi i popraviti mnogo javnih cesta. Sve se komunikacije u zemlji nalaze u dobrom stanju. Nepovoljno je stanje luka, no financijski položaj još ne dopušta, da se i ovdje provedu veliki regulatorni planovi. Pošta se neprestano izgrađuje i pokriva već sve svoje potrebe. Uvedeni javni telefoni vrlo se povoljno razvijaju.

Narodna židovska domaja. U saglasju s politikom engleske vlade i aliranih vlasti gledom na osnutak židovske narodne domaje u Palestini, koja je ustanovila, da se nesmiju povrijediti građanska i vjerska prava nežidovskog pučanstva, priznat je hebrejski jezik kao službeni i uveden je u distriktima s pretežitim židovskim pučanstvom kao uredovni jezik.

Imigracija. Židovska kao i nežidovska imigracija dopušta se prema mogućnosti i razvoju zemlje. U zadnjih 15 mjeseci došlo je u zemlju 17.000 emigranata, gotovo bez iznimke sami Židovi. No obzirom na velike gubitke židovstva u Palestini za vrijeme rata pitanje je, da li je broj židovskog pučanstva zemlje uopće ili u znatnoj mjeri veći od onoga prije rata. Radi nedostatka tačne statistike ne da se to sa sigurnošću ustanoviti. Od Židova osnovan je cijeli niz industrijalnih poduzeća u zemlji, isto tako kupljeni su od židovskih organizacija veliki kompleksi zemljišta za poljoprivredne radove. Židovske organizacije brinu se pod nadzorom lokalnih vlasti, da se ne smeta kolonistima u obradbi njihova zemljišta. Inače vlada ne intervenira u tim stvarima. Kupnja i prodaja zemljišta sasvim je slobodna.

Financijski rezultat. Prihodi iz raznih vrela iznosili su 1.108.598 egip. funti, a izdaci 1.228.097 egip. funti.

Iz židovskog svijeta

Aleksander Petöfy i Židovi. (J. C. B.) Židovsko i liberalno novinstvo Mađarske posvećuje 100. rođendan velikod mađarskog pjesnika Aleksandra Petöfy - a velike članke i reminiscencije i podsjećaju na to, da dok sadašnja Horthy-Mađarska slavi najvećeg mađarskoga pjesnika, u samoj se Mađarskoj ništa ne osjeća o velikim čovječanskim idejama ovoga pjesnika. Članci ujedno ističu, da je Petöfy na zenitu svoje slave (g. 1848.) izdao znamenitu proklamaciju s natpisom »Zašto progonaite Židove?«, u kojoj opominje mađarski narod, da ne slijedi krivu taktiku antisemita, koji svakoga, koji se zauzima za progone Židove, proglašuju židovskim plaćenikom.

U krakom životu Petöfy-a igrala je znamenitu ulogu židovska djevojka, švelja Rozalija Weiss. Petöfy zaljubio se strastveno u lijepu djevojku, koja je radom svojih ruku morala da prehranjuje slijepoga oca i brojnu braću. Ona ga je inspirirala na najljepše pisme, od kojih je osobito znamenita ostala »Švelja«.

Listovi ističu, da je Petöfy za vrijeme svoga života a i nakon smrti bio najviše poduprt po Židovima, i da je upravo blasfemija, kad Horthy-Mađarska sad slavi uspomenu pjesnika u znaku antisemitizma.

Iz krugova »Mađara, koji se bude«. Bivši tajnik društva »Mađara, koji se bude« Julius Barodszy, koji je prije nekoliko mjeseci istupio iz društva, te u novinskim člancima i oglasima nazvao vodje »Mađara, koji se bude« defraudantima, varalicama i iznudjivačima, odgovarao je 28. prošlog mjeseca pred sudom radi uvrede poštenja. Barodszy izjavio je pred sudom, da je Mthael Gyalai sumnjiv, da je začetnik atentata s bombama protiv liberalnog kluba, kojom je zgodom ubijeno 9 Židova. Gyalai je pored svega toga još uvi-

»Pa-da-pi-Ra«) »onaj, kojega je dao (bog) Ra«. Egipatsko ime boga »Ra« hebraizovano je u »El« (Bog). Prema tome je »Putiel« (2. Mojs. 6, 25) samo djecomice hebraizovani oblik imena »Puti-fera«. Već to dokazuje, da je starožidovska predaja, po kojoj su Jevreji za svoga boravka u Egiptu govorili jevrejski, nepobitna povijesna činjenica. Čuvanje jevrejskoga jezika i u tuđini bijaše, kako ustanovljuje predaja, jedan od odlučnih uzroka oslobodjenja (por. Mehlha ed. Weiss, Wien 1865., odsj. 2, pag. 6 b). Vidimo, da sve biblijske vijesti, kojima je predmetom sudbina Jevreja u Egiptu, odaju ločno poznavanje egipatskoga jezika, običaja i uredaba, kako sam to već imao prilike da dokažem govoreći o babilonskoj polopnoj priči.

Jevrejski je jezik prvobitno jevrejskom riječi »ovnajim« označivao oba »lončarska kola«, a kasnije »stolac rodilje«, jer se u Egiptu upotrebljavahu dvije opeke kao stolac rodilje (por. W. Spiegelberg, Ägyptologische Randglossen zum Alten Testament, 1904., str. 20. i sl.). Vidimo, da u jevrejskom preuzimanje stvari nije uvijek i preuzimanje riječi. Tako je jevrejska prenijela riječ »Abir« (jak, bik) na egipatskoga »Ap.sa«, koji je involvisao pojam »moćnoga boga«. U jevrejskom rekoše nato »Abir Jakob« (1. Mojs. 49, 24), t. j. moćni (Bog) Jakobov. Graetz je (Gesch. der Juden I., bilj. 1., str. 369.—371.) nastojao da udje u frag egipatskim jezičnim elementima u jevrejskom je-

ziku. Egipologija je od vremena Graetzovih tako neočekivano pokročila naprijed, te nam je danas već moguće da isporučimo međusobno obilježja staroegipatskoga i jevrejskoga pjesništva. Koli u jevrejskom, toli u egipatskom odaju književni oblici osebujni paralelizam membrorum. Pojedina su uda međusobno umjetnički spojena, sklopovi riječi teku uporedo u korespondentnim stihovima tvoreći svojim tijesnim savezom jednu cjelinu. To sredstvo prikazivanja u jevrejskom pjesništvu nije preuzeto jedino iz babilonskoga, kako drži M. Jastrow (Die Religion Babyloniens itd. I., 1905., str. 5.), nego i iz egipatskoga. Sve do u 13. vijek pr. Kr. bila je književna djelatnost Egipćana veoma živahna (por. Sethe, na pom. mj. str. 18.). Mnogobrojni odnošaji među staroegipatskim mudrim rečenicama i biblijskom književnosti tako su očiti, te se utjecaji onih prvih na potonju smatraju veoma vjerojatnima. Chajes (por. Komentar psalmima, Žitomir 1913.) smatra 19. psalam odlomkom jedne velike pjesme o krasoti prirode. Isporučimo li 19. i 104. psalam s poznatim himnusom faraona Amenofisa (1370. pr. Kr.), lako ćemo našlufiti, da su ti psalmi prvobitno tvorili jedinstvenu pjesmu i da im je onaj egipatski himnus bio uzorom. »Mudrost Egipta« (por. 1. Kralj. 5, 10) bila je jevrejskom narodu posve dobro poznata. Poznato je, da je broj deset kod starih Egipćana bio od većega znamenovanja nego kod Babilonaca. Po jednoj Diodo-

rovoy vijesti (I, 75) postojao je u starom Egiptu »zbor desetorice«, »pročelnik desetorice« i »velikan riječi desetorice« (por. Bisping, Die Kultur des alten Agypten, Leipzig 1919., 2. izd., str. 2.). Tako se i zapovijedi, objavljene na Sinaju, zovu »deset riječi« (saref hadvraim). Nadalje nalazimo u potonji žju upravo kao i kod Egipćana »pročelnike desetorice« (sare asarot). I naposlj, šlo ih je Bog poslao na Egipćane, bilo je deset (por. Šemoš raba 5, 6). Isto tako bile su po židovskoj predaji dekade jevrejske momčadi za boravka u Egiptu podređene egipatskim nadzornicima (por. Midraš Tanhuma k 2. Mojs. 24, 10). U biblijskoj se književnosti javno bogoslužje smatralo pravovaljanim tek onda, kad bi ga zajednički održavalo deset muškaraca (»minjan asara«), por. Schürer, Gesch. d. jüd. Volkes II., str. 523., 515. Književni je oblik broja deset prema tome preuzet iz egipatske kulture, no značenje je toga broja, koji u jevrejskom glasi »eser«, prasemitsko te zapravo znači, »udruženje, skupština, zajednica« (por. Traktat Aboš, III., 5). Misljčko značenje toga broja, opisao sam u »Dodatku« hrvatskom prijevodu Vrchlickyjev »Bar-Kochbe« od M. Kunlarića (Požega 1912., str. 414.—416.).

vit će se.)

jek vodja društva. Drugi jedan vodja, Ladislav Bokor, sudjen je radi prevare i pronevjerjenja, blagajnik Karl Varga radi pronevjerenja, Viktor Apor predsjednik društvene podružnice u Miškojcu, radi prevare. Bardoszy iskazao je pred sudom, da su najmarkatniji članovi i vodje društva prošli školu sasvim običnih razbojničkih i iznudjivačkih četa. Bardoszy izjavio je, da je pripravan da dokaže fe svoje tvrdnje i svjedocima i službenim dokumentima. Zastupnik tužitelja pledirao je za to, da se ne dopusti dokaz istine. Sud se odlučio za pripuštenje dokaza i odgodio je u tu svrhu raspravu.

Židovski antisemitizam. Iz Berlina javljaju: Po Naumannu osnovani »Savez njemačko-nacijonalnih Židova« pomalo postaje produljenje antisemitske fronte u Njemačkoj. Lovorike Naumanna, koji je novinskim člancima i javnim predavanjima našao priznanje njemačkih antisemita potakle su njegovog sunišljenika **Habrechta**, da u »Kölnische Zeitung« napiše članak o opasnosti istočnih Židova, koji bi služio na čast svakome antisemitu. (Austrijske antisemitske novine smjesta su u cijelosti preštampane taj članak.) Pošto je oklevetao istočne Židove kao nepoćudne inozemce, napada židovske općine u Njemačkoj, jer odviše uvažuju kulturne potrebe istočnih Židova i daju im izborno pravo, a isto tako napada i pruskog ministra Severinga, koji pokazuje suviše susretljivosti prema istočnim Židovima. Severing je nedavno u odgovoru na jednu antisemitsku interpelaciju o istočnim Židovima zastupao objektivno i pravedno stajalište. Famosni članak završuje zahtjevom, da se vlada pobrine u interesu urodjenih Židova, koji se osjećaju Nijemcima, da se spriječi dolazak istočnih Židova u Njemačku.

Obzirom na ovaj infamni članak sastale su se u Berlinu istočno židovske organizacije na vijećanje. Zaključeno je, da se okružnicom ustanovljuje važnost istočnog židovstva za njemačku trgovinu i za razvoj njemačke indutrije i da se time dokaže, da je neispravna tvrdnja, da su istočni Židovi za Njemačku neproduktivan elemenat. Tom zgodom je konstatirano, da istočni Židovi stanuju većinom u sobama iznajmljenim s pokućtvom i da velikim najamninama omogućuju mnogim njemačkim obiteljima egzistenciju. Sastavit će se pregledna tabela svih gospodarskih poduzeća, koja su osnovana po istočnim Židovima ili pomoću novca istočnih Židova, a koja su u velike podigla njemačku produkciju snagu. Postoji nadalje namjera, da se objelodanjenjem stvarnih podataka upućuju politički i duševni vodje njemačkoga naroda u pravo stanje stvari i u neosnovanost ovih napadaja protiv istočnih Židova.

Numerus clausus pokret na rumunjskim visokim školama. (J. C. B.) Rumunjski djaci na sveučilištu u Jasi stvorili su zaključak, da brane židovskim slušačima pristup universi tako dugo, dok se ne uvede numerus clausus.

Rumunjski djaci na sveučilištu u Cernovicama zaključili su, da će bojkotirati sveučilište, dok se u parlamentu ne prihvati numerus clausus.

U rumunjskoj komori tražio je židovski zastupnik Zierelsohn odlučno pobijanje antisemitskog djakčkog pokreta. Židovski zastupnik Stern podnio je prešni prijedlog, u ko-

jem se poziva ministar nastave i ministar pravde, da predaju javnosti akta s istrage o prožidovskoj propagandi.

Priprave za adoptiranje siročadi iz Ukrajine u Americi. Posebni izvjestitelj židovskog dopisnog ureda javlja iz Rusije: Sad se u svim židovskim dječjim domovima, u kojima su smještena siročad iza pogroma provadja anketa o tome tko ima rodjaka u Americi. Svrha je toj anketi, da se pronađu osobe, koje će pripomoći emigraciji djece u Americi, da ih se u Americi adoptira po rođacima ili drugim prijateljima.

Ara i židovsko pučanstvo Rusije. Posebni izvjestitelj židovskog dopisnog ureda u Rusiji završio je putovanje po Rusiji, na kojem je posjetio gradove i okružja Kijev, Sitomir, Berdičev, Vinica, Kamenec-Podolsk i Proskurov. Posebni izvjestitelj imao je dojam, da je rad američanske pomoćne organizacije Ara u Rusiji u velike zanemario interese bijednog židovskog pučanstva.

Premda je američansko-židovski Joint Distribution Committee dao Ara za dječju akciju jedan i četvrt milijuna dolara, ne dobivaju židovska djeca od Ara ni živežnih namirnica ni posteljenu. I ono nekoliko židovskih zavoda, koje Ara podupire, dobivaju živuće namirnice i drugih stvari u nedostatnoj količini. Djeca u židovskim dječjim domovima slabó su hranjena, a vladaju i mnoge bolesti, jer su i opći uvjeti stanovanja, loženja itd. nesnosljivi.

I u predjelima s velikim židovskim pučanstvom Ara snabdjeva u prvom redu nežidovske zavode. U gubernementu Volhiniji Podoliji nema u opće Ara svojih kuhinja, premda su oblasti pripravne, da doprinose jedan dio troškova uzdržavanja.

Sadržaj takozvanih paketa od 10 dolara, koji sada provadja Ara u Ukrajini, ima uistinu vrijednost od 5 dolara. Od uplaćenih 10 dolara uzima Ara sebi 2 i pol dolara za svoje vlastite izdatke. Pošto ove pakete šalju većinom američanski Židovi za njihove rođake u Rusiji i Ukrajini to poliču prihodi Ara u velikoj mjeri od židovskog novca.

Revizija u procesu ustrijeljenoga rabi Schapira. Proces za rehabilitaciju rabina Schapira, koji je za vrijeme poljsko-ruskih borba u Plocku osudjen i ustrijeljen kao špijun, provede će se u mjesecu martu. Revizija ovoga procesa trebala je već uslijediti, no dosad je svaki put odgodjena.

Iz cionističkog svijeta i Palestine

GOVOR DRA. WEIZMANN U TEL-AVIVU.

Na banketu, koji je u Tel-Avivu priredjen u čast dra. Weizmanna i kolonela Kisch, rekao je dr. Weizmann nakon pozdrava po Diesengoffu, dru. Mossinsohnu i Ahad Haamu medju ostalim ovo:

»Danas, nakon što boravim 10 dana u zemlji, još nijesam u stanju, da opširno govorim o najvažnijim stvarima »kao srcu, džepu i krizi«. Vratit ću se još u Tel-Aviv, a mi ćemo se još sastati, i ako ne na banketima, a ono na redovnim sjednicama. Sad bih htio, da u kratko ocrtam moje prve dojmove u zemlji. Čuo sam pritužbe o slabom odjeku, što ga je imala ratifikacija mandata i o neznatnim rezultatima. Proputovao sam sad zemlju od Nurisa do Tel-Aviva i mogao sam vidjeti, što je uradjeno

u zadnjim godinama, kao i ono, što još nije uradjeno. Vidio sam velike površine zemljišta, što još nijesu obradjene, no vidio sam i početke novih naseobina, koje su fundirane na tako visokom idealizmu, kojemu se nikad ne bih nadao. Ako usporedimo ono, što je kod nas učinjeno sa obnovnim radom u razorenim provincijama Francuske ili u kojoj god drugoj organizovanoj državi, tad moramo doći do uvjerenja, da naši napredci nijesu ni u kojem pogledu manji no oni od velikih naroda. Tko postrance stoji, tko izvana dolazi, taj može mnogo lakše da sve to vidi no oni, koji stoje usred rada. Nije to nipošto službeni optimizam predsjednika Cijonističke organizacije, već moje najdublje uvjerenje. Morate mi stoga oprostiti, ako ne računam odviše s tom krizom, koju smatram tek povremenom. Uzmite primjerice Orčku, koja nije proizašla iz rata samo s jednim mandatom, o kojemu ima komentara i komentar ka komentarima, već kao velika sila i kako je sada ponižena! Mi za sad imamo tek okvir, mandat, koji nam daje mogućnosti da gradimo i koji nam olakšava, da predobijemo nužne sile za gradnju. Sigurno će još proći godine, dok ćemo predobiti nužne sile i izgraditi našu domaju, ali konačno ćemo je ipak ugledati.

Bit ću doskora u Americi. Tamo se ne običavaju prirediti ovakovi jednostavni dočeki, već banketi s glazbom i trara. To doduše nije po mom ukusu, ali je možda i to potrebno. Već sam jednom rekao, da je naš najopasniji neprijatelj naša geografska raštrkanost. Trebamo koncentracije i ni joj se po malo približujemo; i ovdje opažam lica, koja prije 2 godine nijesam vidio. To je početak koncentracije.

A sad još nešto o Engleskoj. Ono, što je Engleska učinila prije 10 godina, ni može više danas da učini. Na nju danas uplivišu toliko političkih struja, koje bi sigurno prije 10 godina sasvim ignorirala. S tom činjenicom moramo bezuvjetno da računamo. I naš gospodarski položaj u Erec Jisraelu upravo je jedinstven. Već sam prije izjavio u jednom razgovoru s Ahad Haamom, da Židovi u Erec Jisraelu sasvim drugačije žive no oni u drugim zemljama. Tamo Židovi svoju egzistenciju pokrivaju iz unutarnjo-državnih troškova, a ovdje moramo druge uzdržavati. Daljnja je poteškoća u tome, što se ovdje sve grozničavom brzinom radi. Sve to traži svoja posebna riješenja i samo kad se budu našla sva ta riješenja, tad se istom ne će više trebati cionističke organizacije.

Dr. Weizmann u Rimu. Židovski dopisni ured javlja, da je predsjednik Cijonističke organizacije dr. Hajm Weizmann stigao 1. januara u Rim. Njegov put u Rim u vezi je s političkim svrhama. Dr. Weizmann sastat će se diplomatskim ličnostima.

Talijanski ministar predsjednik Musolinij primio je prema brzojavnoj vijesti predsjednika cionističke organizacije, te je s njim održao jednu jednosatnu konferenciju, u kojoj su razbistreni svi nesporazumci.

Izdavanje certifikata Keren Hajesoda. Poznato je, da je kod osnutka Keren Hajesoda stvoren zaključak, da se svakome, koji se obvezuje za Keren Hajesod, izda certifikat kojim dobiva pravo, da sudjeluje kod izbora zastupnika za one korporacije, što upravljaju Keren Hajesod. Ovi zaključci dobili su čvršću formu rezolucijama kongresa u Karlovim Varima, koji je odredio izbor Councila. U tom se

zaldjučku fražilo, da se s osnutkom Councila započinje još u godini 1922.

»Certifikati Keren Hajesoda«. Svaki, koji se obvezao za Keren Hajesoda, i platio minimalni iznos, koji je ustanovljen za njegovu zemlju, ovlašten je da dobije certifikat.

Vlasnici certifikata svake zemlje ovlašteni su da biraju jednog zastupnika za Council Keren Hajesoda. Broj delegata, koji će se odrediti za svaku zemlju, zavisi o ukupnoj visini prinosa prema minimumu, koji je za tu zemlju određen. Kod izbora delegata za Council ima svaki samo jedan glas.

Direktorij Keren Hajesoda bavio se na svojoj sjednici mjeseca decembra 1921. s ispostavljanjem tih certifikata i naredio je glavnom uredu Keren Hajesoda, da u godini 1922. pripravi izdanje certifikata. Glavni ured pozvao je sve zemaljske urede Keren Hajesoda, da mu pripošalju tačne listine obvezanika, da se na temelju tih popisa mogu ispostaviti certifikati. Na sjednici direktorija od 24. novembra 1922. zaključeno je, da se započinje izdavanjem certifikata, pa su prvi certifikati izdani za Argentinu, Besarabiju i Kanadu. Svi drugi zemaljski odbori dobit će sad bez zatezanja certifikate, u koliko su glavnom odboru poslali zatražene listine.

Ovi certifikati vrlo su ukusno izradjeni, nemaju doduše karakter diplome, već onaj u Engleskoj uobičajnih certifikata. Bit će spostavljeni u engleskoj valuti u prolunjednosti zemaljske valute, a nosit će ime »Receipt certificate«. Na stražnjoj strani nalazi se izvadak iz statuta Keren Hajesoda o svrsi asocijacije. Nadalje sadržaje u engleskom jeziku ovu izjavu:

O palestinskoj radničkoj banci. 14. decembra održala se izvanredna glavna kupština palestinske radničke banke s dnevnim redom: povišenje kapitala i promjena pravila. Prema izvještaju raspacano je od 15000 dionica 7496 ili 50 po sto u Palestini, 5333 ili 39.5 po sto u Americi i 1571 ili 10.5 po sto u Evropi. Uplate u gotovom ustijedile su sa 38.4 po sto u Palestini, 52.6 po sto u Americi a 4.9 po sto u Evropi. Osim toga preuzela je Cijonistička organizacija 15.000 prvenstvenih dionica.

Na generalnoj skupštini zaključeno je povišenje temeljne glavnice na 60.000 funti. U tu svrhu izdat će se daljnjih 15000 običnih i 15.000 tisuća prvenstvenih dionica. U pravila primljena je ustanova da se banke ovlašćuje na preuzimanje radničkih osiguranja za slučaj smrti nezgoda i bolesti. Ove zaključke moraće još da potvrdi glavna skupština koja je sazvana u Tel-Aviv.

Djelo Ben Jehude dovršeno. Obitelj nedavno preminulog Ben Jehude objelodanjuje u »Doar hajom« slijedeću obavijest o velikom riječniku Ben Jehude »Thesaurus Totius Hebraicis«. Svezak I. do V. izašao je u nakladi Langenscheidta u Berlinu, svezak VI izaći će doskora, svezak VII i VIII. dovršeni su po samom autoru, te će takodjer doskora biti objelodanjeni. Svezak IX., koji sadržaje ostala slova do konca R, obradjen je po piscu, a X. svezak sa dva zadnja slova (Sin i Tav) sadržat će samo materijal što ga je pisac popratio brojnim primjedbama. Time će biti dovršen veliki riječnik Ben Jehude, tako, kako ga je sebi autor zamislio u svome 43 godišnjem radu.

Nove kupnje zemljišta kod Tel-Aviva. Koncem novembra i početkom decembra kupljene su po Geula društvu dvije nove površine zemljišta. Zemljište, poznato pod imenom »Vinograd šeka Alfa« je jedno od najljepših

mjestu Tel Aviva i s pravom se označuje kao »srce Tel-Aviva«. Zemljište leži 30 do 35 metara nad morskom površinom.

Oko 40.000 Židova dobilo je državljanstvo u Palestini. Prema službenom vladinom izvještaju stekla je na temelju naredbe o podijeljenju državljanstva do 31. oktobra 1922. dekreta, što, ako uračunamo žene i djecu ispod 18 godina, koja su zajedno s glavom porodice dobila palestinsko državljanstvo, čini ukupno 37997 osoba. Od toga dobilo je državljanstvo 91 hrišćanin i 11 muhamedanaca, a ostatak Židovi.

Značan porast njemačkog i austrijskog izvoza u Palestinu. U službenom engleskom izvještaju o razvoju Palestine naročito se ističe porast importa iz Njemačke i Austrije. Prema robu u vrijednosti od 29000 funti u godini 1920. urvezeno je u godini 1921. iz Njemačke robe za 292.000 engleskih funti i za 107.500 engleskih funti iz Austrije. Njemačka, veli se u izvještaju, dala si je mnogo truda, da povećaj svoj izvoz u Palestinu, davajući dugotrajne kredite izdavajući kataloge u zemaljskim jezicima u kojima su cijene označene u zemaljskoj valuti.

Penkala
Zlatno naliv pero
i automat. olovka
obrađuju nadarenoga

Iz Jugoslavije

AKCIJA ZA UKRAJINSKU SIROČAD.

Poznato je, da je prije 2 godine bilo u Ukrajini strašnih pogroma, kod kojih je stotine hiljade Židova ubijeno, ranjeno i materijalno potpuno uništeno. K tomu bile su zadnje godine potpuno nerodne, tako da od gladi umire dnevno hiljade i hiljade naše braće, a naročito nejakta djeca, medju njima 100.000 pogromske siročadi. Da se ova djeca spase poduzela je po »Conference Universelle Juive de Secours« velika akcija u svim zemljama svijeta. U velikim židovskim centrima Ukrajine osniva Conference kuhinje za djecu, u kojima djeca pored hrane dobivaju odjeću i liječničku pomoć. Dosad je provedena akcija s velikim uspjehom u Belgiji, Holandiji, Čehoslovačkoj Švicarskoj i Italiji. Sad treba da se toj akciji priključe i jugoslavenski Židovi, pa je u tu svrhu Conference Universelle Juive de Secours izaslala kao zastupnicu gospodnju dr. Buchmil, da ona u našoj zemlji organizuje tu akciju.

Na predkonferenciji, koja se održala u dvorani izraelske bog. općine u Zagrebu, a kojoj su pribivali izaslanci svih židovskih korporacija i slojeva, razložila je gospodnja dr. Buchmil potrebu brze i velike pomoći, ako hoćemo da spasimo ukrajinsko židovstvo. Uzdržavanje jednoga djeteta stoji mjesečno 9 šilinga, pa je uvjerenja, da će i jugoslavenski Židovi ispuniti svoju dužnost osnivanjem posebnih kuhinja za židovsku djecu.

Na razlaganja gdje dr. Buchmil nadovezala se odulja debata, u kojoj su svi govornici jednoglasno izrazili svoju pripravnost, da tu

akciju podupiru, te je u tu svrhu izabran odbor gospodja i gospode, koji će provesti akciju u Zagrebu.

Gospodja dr. Buchmil držat će u subotu, dne 13. ovog mjeseca u 6 sati poslije podne u dvorani Music Halla predavanje o temi: »Katastrofa gladi u Ukrajini i položaj Židova«.

Ne sumnjamo, da će jugoslavensko židovstvo priteći u pomoć bijednoj ukrajinskoj židovskoj djeci i da će obilnim darovima omogućiti osnutak kuhinja. Svaka općina trebala bi da preuzme obvezu, da će ona uzdržavati jednu takovu kuhinju i dokazati time, da je shvatila zamašnost ove akcije, koja radi-lazi sve druge slične akcije.

Sjednica glavnog odbora Saveza jevrejskih vjeroispovjednih opština. Dne 8. januara 1923. u 9 sati prije podne sastali su se u Beogradu članovi glavnoga odbora Saveza jevrejskih vjeroispovjednih opština na drugoj redovitoj sjednici. Ovoj sjednici pribivali su gg. podpredsjednici dr. Fridrih Pops i Šemajo de Majo (Beograd), Rafajlo Finc, (Beograd), nadalje članovi: nadrabim dr. Moric Levi (Sarajevo), Salamon I. Poljokan (Banjaluka), Avram D. Levi (Brčko), Šime Spitzer (Zgreb), Dr. Hinko Urbach i dr. Brandais (Zemun), dr. Herzl (Pančevo), dr. Kiss (Novisad), Klein (Subotica), Lazar Abramović i dr. D. Alkalay (Beograd), David Hochner i rabim I. Šlang (Beograd) dr. Oskar Spiegler (Brod na Savi).

Sjednicu otvara podpredsjednik dr. Fridrih Pops i ispričava predsjednika g. dra. Hugu Spitzera, koji je zapriječen prisustvovati toj sjednici. Glavni sekretar Saveza gosp. profesor Ivan Kohn podnosi odboru izvješće o djelovanju Saveza od zadnje njegove sjednice. Iz toga se izvješća razabire, da je rad bio opsežan, iako se uprava Saveza imala boriti velikim poteškoćama. Najveće poteškoće bile su dakako financijske naravi, pa je tako i došlo do toga, da Savez do sada nije bio u stanju svrsishodno riješiti pitanje stambenih prostorija. Baš uslijed toga, što je to pitanje ostalo do sada neriješeno, rad Saveza otešćan je i naprama vani i naprama unutra. Savezu uspelo je uspostaviti sa vlasti kontakt, koji ga po svome značenju i spada, pa je pojmljivo da vlasti opstajanje Saveza u svakom pogledu pozdravlja i da svoja rješenja vazda uredjuje sastu-šavši ponajprije mnijenje Saveza.

U debati, koja se nadovezala na taj izvještaj izraženo je mišljenje, da bi Savezu, ako treba da ispuni svoj zadatak, morala prilitati veća i redovitija sredstva. Zato je stvoren zaključak, da je glavni odbor principijelno saglasan time, da se način pridonajanja pojedinih općina Savezu promijeni, pa ovlašćuje izvršni odbor u Beogradu, da pred slijedeći kongres iznese u tom pogledu valjana obrazloženi prijedlog.

Nakon toga je s velikim interesom saslušan referat rabinskoga pododbora u pitanju naučnoga plana za jevrejski vjeronauk u osnovnim i srednjim školama. Odnosna odluka rabinskoga pododbora primljena je po glavnom odboru na znanje. Iz ove osnove proizlazi, da će se u buduće u osnovnim i srednjim školama mnogo veći interes posvećivati židovskoj historiji naročito hebrejskom jeziku, služeći se predbežno u višim razredima Rathovom knjigom, a za osnovne škole preuzeo je sastav udžbenika g. rabim Šlang iz Beograda. Prema njegovu izvještaju to je djelo već znatno uznapredovalo. Židovsku povjesnicu piše prof. dr. Gavro Schwarz.

Kako je vlada izjavila, da ona ne će kao do sada, te knjige izdati u svojoj nakladi,

odlučio je Savez, da knjige izda u vlastitoj nakladi.

Rabinski pododbor podnio je glavnom odboru izvješće, da je stvorio odluku o jednoličnosti provadjanja zvaničnih vjerskih funkcija, tako jednu jednoličnu molitvu za kralja i domovinu pred torom i odredio načini, kako jednolično u svim garnizonama vojnička lica imaju polagati prisege, držeći se kod toga dakako reglementa vojničkih Odbor sve ove odluke rabinskoga pododбора prima na znanje.

Velikim interesom saslušan je zatim referat nadrabina g. dra. Morica Levija o osnutku srednjeg teološkog zavoda u Sarajevu. Rabinski pododbor podnaša i pismeno jedan svoj prijedlog u sličnoj stvari. No glavni odbor je prihvatio projekat dra. Levija i stvara zaključak, da se kongresu podnese na zaključak prijedlog o osnutku srednje teološke škole u Sarajevu. Do kongresa imade se izvršni odbor pobrinuti za mnijenje ministarstva vjera i financijalnu osnovu, kako bi bilo moguće otvoriti školu već sljedeće školske godine.

Raspravljalo se još o podnescima jevrejske opštine u Brodu na Savi, te ortodoksne opštine u Sentli i Adi. O jednoobraznome štatutu nije se moglo raspravljati, jer predsjednik Saveza, koji je i autor toga štatuta, nije bio prisutan.

Izbora za parlament. Sarajevska »Židovska Svijest« donosi članak g. Almoshine o izborima, u kojem pisac upućuje na anomaliju, da su Židovi smatrani kao »quantité negligible«. Židovi kraljevine trebali bi da se u svim većim gradovima slože tako, da jedan energičan Židov dodje u skupštinu na obranu općih Židovskih interesa.

Demokratska stranka namjerava da u Vojvodini predobije židovske birače, pa je u tu svrhu poslala g. Almoshina iz Beograda u Novisad na agitaciju, dok će dr. Pops iz Beograda kandidirati u Subotici s programom demokratske stranke protiv dra. Grabera, koji kandidira na programu mađarske stranke.

Cijonisti ne će kooperirati s narodnim manjinama. Izvjestitelj subotičkog »Hirlap« intervjuisao je predsjednika novosadskog narodnog društva, dra. Sattlera, koji je ovo izjavio: »Teško je izjaviti se o političkom stajalištu Židova u vezi s izborima za parlament, jer Židovi još nemaju izbornog prava. Ako ćemo biti uvršteni u biračke spise, tad mogu nacionalni Židovi računati na uspjeh samo onda, ako se ne će rascjepkati. Židovi uspjeh će samo onda, ako će biti ujedinjeni u jednoj stranci, koja će njihove interese da štiti.

»Židovska stranka« vjerojatno će kooperirati s onom strankom, koja svojom prošlošću, po vodećim ličnostima i kandidatima pruža najveću garanciju, da će uvažiti opravdane zahtjeve židovstva, koji se odnose isključivo na židovsko-nacionalna, kulturna i školska pitanja. U svakom će izbornom kotaru biti od važnosti, da Židovi dobro promisle, kome će dati svoj glas.

Na pitanje, da li će židovska stranka kooperirati s jednom od postojećih parlamentarnih stranaka ili s narodnim manjinama, odgovorio je dr. Sattler: »Za pravo još ne poznajemo niti jedan parlijski program. U raspuštenom parlamentu nijesmo ni kod koje stranke vidjeli onu visinu političkog mišljenja, liberalizma i demokratizma, koja bi Židove nagnela u labor jedne stranke. Ne držim vjerojatnim, imajući u vidu naročito prilike u novosadskom kotaru, da će doći do kooperacije sa strankama narodnih manjina.

Židovi i novi izbori. Pod tim naslovom donosi »Jüdisches Volksblatt« ovu vijest: »Zastava« od 4. januara objelodanila je članak, koji je potpisan po nekom »radikalnom Židovu«, a koji polemizira protiv naše notice o izborima za parlament. U onoj bihešci preporučili smo Židovima, da se ne vežu bezuvjetno na velike političke stranke, i predrali smo, kako je to naša dužnost, za osnivanje židovske narodne stranke. Ako se u »Zastavi« ovo naše nastojanje prikazuje kao utopija i štetnim, primjećujemo, da politika ne poznaje pojam »utopija« i što je prekjučer bilo utopija, jučer priča, može danas da postane zbiljom. To je već prije 15 godina rekao Nahum Sokolov, no izgleda, da je to tajna za pisca »Zastave«. Uostalom smo mi narodni Židovi pored svih okrivljavanja, ipak legitimirani zastupnici židovskoga naroda.

Bezuvjetno će doći do osnutka židovske narodne stranke, kao svagdje, gdje stanju Židovi, jer su i u našoj domovini zapreke više lične no stvarne naravi.

Za sad je to još preuranjeno, što bez daljnega priznajemo i za sad će Židovi, budu li doista uvršteni u izborne listine, priključili se onoj stranci, koja će biti voljna i pružiti garancije, da zastupa židovsko-kulturne i ekonomske interese. Držimo neuspjelim i nesretnim pokušaj po načinu »Zastave«, gdje se naša lojalnost i državni porez čini ovisnim o kolektivnom ustupu u radikalnu stranku. Naši osjećaji nezavisni su od izborne borbe, kao i kod naše srpske braće, i nijesu u vezi s time, da li ćemo podupirati ovu ili stranku kod izbora. Do sad nije ni jedna velika stranka u zemlji pokazala interesa za naše kulturne i gospodarske zahtjeve, a mi čekamo!

Makabejska proslava u Koprivnici. Dne 16. decembra 1922. priredilo je židovsko omladinsko udruženje »Herut« u Koprivnici Makabejsku proslavu. Nakon obavljenog blagoslova svjećica po Silvi Wolfensohnu otpjevao je skladno mješoviti zbor od 25 pjevača pod ravnanjem gosp. nadkantora Leo Wolfensohna »Maos-cur«.

Luca Hirschler i Jaša Reich otpjevaše lijepu skladbu gosp. nadkantora »B'šuv adonaj«. Melodijozni duet i ugodni glasovi naišli su na veliko odobravanje publike, tako te je bila ista točka opetovana. Zatim je Jaša Reich deklamovao lijepu pjesmu »Hanuka« od Cvi Rothmühltera.

Mješoviti zbor otpjevao je iza toga tri židovske narodne pjesme, od kojih se publici osobito svidjela »Dos hajlge rikudt«, te je bilo i opetovano. Gosp. nadkantor otpjevao je zatim ariju iz Halevyjeve »Židovke« (hebrejski po Herzbergu). Lijepa arija, ugodni tenor, dobra pratnja na glasoviru Sl. Löwy-a najdjoše na burno odobravanje. Tom zgodom predan je g. nadkantor u lijep vijenac s plavobijelom vrpcom u ime »Herula«, za njegov trud, što ga je uložio uvježbavši zbor i ostale glazbene točke za Makabejsku slavu.

Djevanjem »Halikve« završene su glazbene točke programa. Ma da nije sam igrokaz bio dobro izveden, svidio se publici dirljiv sadržaj.

Sama proslava bila je slabo posjećena, tako te je materijalni uspjeh veoma slab zbog slabog posjela i velikih režija. Nadajmo se boljem sljedećom zgodom.

I. M.

Književnost

HAJIM NAHMAN BIALIK.

Piše dr. M. Margel.

III.

Svaka pojedina faza u razvoju jevrejske književnosti posljednjih triju decenija u tako je savršenoj izrazitosti uljelovljena u Bialikovim tvorevinama, kao ni u jednoga drugoga modernoga jevrejskog pjesnika, te njega s pravom označuju poredbom i simbolom za mišljenje i osjećanje njegova čitavoga naroda. Na tisuće je istočnih Židova uzgojeno jednako kao on, iskusilo istu bijedu i nevolju, proživjelo iste boli i radosti, gajilo iste ideale, snivalo iste sanje i prepatilo ista razočaranja. U toliko obilje motiva, što su nakrcani u najdubljim skrovištima židovske narodne duše, a za većinu zapadnih Židova izgubljeni, zahvatio je Bialik svojom tankočulnom, oštromnom individualnošću. Svakoj se njegovoj riječi priklonilo uho i srce naroda, jer su se u mirisavim, nježnim bojama i zvucima Bialikove poezije svakom pojedinom čitaocu odražavali njegovi vlastiti osjećaji i doživljaji.

Bialik je ukorijenjen u narodnoj zbilji, koju nije nipošto ušćuvao galet svojim antisemitizmom i svojim zakonima bespravlja; njen opstanak nijesu unapredjivali spoljašnji činioci, već je što više velika ljubav »prema Tori«, prema jevrejskoj književnosti svih razdoblja, tvorila veliki i neuništivi ferment održanja. Bialik prelezi gotovo preko čitave epohe Haskale, koja je uvelike pridonijela odžidovljivanju i nagrdjivanju jevrejskoga jezika, tražeći tragove proročkoga doba i pjesničke, pričama obilne Agade. Njegovo geslo bijaše tako reći: netrag k b'bljij i Agadil Na'rag k slarom, pravom, istinskom i za život sposobnom židovstvom Bez poznavanja staroga židovstva nema za nj uopće židovstva. Ovome je gestu ispjevao dirljivu himnu u znamenitoj pjesmi »Al saf Bet-Hamidraš« (Na pragu učilišta). Sum grmljavine prostrujava čitaoca ove pjesme, blijesak duha i proročke rječitosti odsijeva iz svakoga retka i iz svake riječi. Najveštaj je to borbe protiv asimilacije, koja je Bet-Hamidraš, izučavanje jevrejske književnosti, osudila na smrt. U ovaj genre ide i pjesma »Im ješ et nafšha ladaat« (Hoćeš li da znaš), što se svojim tonom posvema razlikuje od one prve. Ovdje sve odiše blagom, nježnom sjetom, koja svakom izljevu gnjeva i mržnje oduzima bodljivavi žalac, a napačeno, sumnjama raskidano srce, ispunja pobjedničkim pouzdanjem. »Hoćeš li da znaš izvor, iz koga su tvoja poubijana braća crpla duhovnu snagu, da odvažno podju u susret smrti, da sru u plamen i sa »Sema« na usnama poginu mučenčkom smrću... »Hoćeš li da znaš tvrdjavu, kamo su tvoji oci spasi svoj idea! — Toru. Hoćeš li da upoznaš skrovište, gdje se moćni duh tvoga naroda ušćuvao u svoi čistoci... Ne poznajesh li svega toga, svrati se u stari Bet-Hamidraš, tamo ćeš naći pognuće Židove, što vuku jaram galuta. što svoju nevolju utapaju u učenju i pjevanju psalama. Strancu je dašto taj pogled preziran, jer on toga ne shvaća, no tvoje će ti srce reći, da ti je noga stupila na prag kuće našega života, a tvoje će oko ugledati blago naše duše.« »Pa ako u tvome srcu još ljnja iskra istinske nade u bolje dane, znaj, da je to spasena iskra velikoga ognja, što su ga tvoji oci vazda palili na svome žrtveniku. A lko zna, nijesu li nas potoci njihovih suza uzdržali do danas — jer svojom nam smrću namriješe život — život do vijeka!«

No Bialik, koji brani opstanak Bet-Hamidraša, umije da ocijeni i tragičnu stranu u

Zora Fröhlich

Leo Klaber

zaručeni

Zagreb, u mjesecu siječnju 1923.

života izučavatelja Talmuda. Tako je njegova veličanstvena pjesma »Hamat-mid« trajni spomenik, koji će i najpoznatiji narječajima pričati o davno minulom vremenu. Za zapadnoga je Židova, napose za obrazovana, legotni rad izučavatelja Talmuda nepojmljiv i neshvatljiv. Učenje započinje već u zoru, kadšto još i prije svitanja, a završuje se tek oko ponoći. Tko je želio da postane pravi izučavatelj Talmuda, »Matmid«, nije smio da pomišlja ni na jelo, ni na piće ni na spavanje, već se jedino imao sav da posveti neumornome učenju. Bialik oplakuje jednostranost u studiju jevrejske književnosti, propadanje vanrednih i genijalnih duhova. On traži islamsko staro židovstvo u ruhu moderne kulture.

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 31., III kat.
Uredovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d. o. o. Zagreb, za račun Ž. N. F. s namiznom svrhu.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejIsrael) za Jugoslaviju

Iskaz darova broj 1. od 1. do 10. januara 1923.

OPCI DAR.

Zagreb: Prigodom Berit-mila u kući S. Schottlena sakupio med. M. Weiss 470.—, Drag. Büchler umjesto vijenca na grob bake 10.—, Izgubljena oklada Hilda Stern — Josip Cohen 10.50 490.50
Nova Gradiška: Prigodom zaruka J. Seidner i M. Spizstein 20.—, Mavro Spizstein 20.—, Jakob Somer 20.—, Alfred Seidner 10.—, N. Seidner 10.—, Franci Hirschl 15.—, Rudi i David Deutsch 20.—, Leon Spiz 10.— 125.—
Gradačac: Mento B. Kabiljo izgubljena partija domino 10.—
Požega: Prigodom zaruka Grete Bachrach sa Drag. Kerteszom daruju Dragutin Kertesz 25.—, Jakob Geršković 50.—, Sandor Heinrich 30.—, Josip Schlosberger 50.—, Hinko Rosinger 20.—, Vilko Preis 30.—, Dr. A. Derk 30.—, Imre Fischer 50.—, Leopold Deutsch 30.—, Laci Schlesinger 30.—, Milan Bachrach 50.—, Bela Kohn 10.—, Oskar Bienenfeld 50.—, Ziga Kohn 15.— 470.—

D 1095.50

SKRABICE.

Zagreb: D. Rosenberg 65.—, Literarni sastanci 32.75, Žid. đaćka menza 76.50 172.25
Gradačac: Benjamin M. Kabiljo 15.—, Menahem M. Kabiljo 35.—, Jakob Kabiljo 20.—, Jene Griesz 21.50, Helena Cigler 2.50 94.—
Zemun: Josef M. Sasson 320.—
Bjelovar: prof. R. Sey 13.—, Lav. Hirschl 6.50 19.50

D 605.75

ZLATNA KNJIGA.

Križevci: Na Bar-micva Branka Grossmanna darovali su Samuel Grossmann 500.—, Dr. Hinko Hirschl, Josip Hoffmann, Julio Hoffmann, Dragutin Hirschl po 250.—, Jakob Hirschl 200.—, Vilim Hoffmann 150.—, G. Bachar, Gustav Hirschl, Ferdo Schwartz, Vatroslav Löwy, Slavko Hirschl, Maks Grünsberg, Josip Grossmann, Ladislav Hirschberger, Albert Steiner, M. Deutsch, Mr. Leo Schleyer, Aleksander Goldschmiedl Branko Grossmann po 100.— D, Dr. Nikola Tolnauer, Ljudevit Fischer po 50.—, Ignac Hirschl, Vladimir Hirschl po 25.—, Dr. Drag. Weiss, Zlatko Weiss, Ferdo Goldschmiedl, Dr. Drag. Rosenberg, Vilim Roffer po 20.—,

Mela Klein
Artur Spingarn
zaručeni
Osijek

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorba
Dragutin Uilmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36

NAŠIM PRETPLATNICIMA!
Molimo sve naše pretplatnike, da pravodobno obnove pretplatu, da ne nastupi prekid u priposljanju lista. Cijena lista ostaje i nadalje

240 kruna
jer želimo, da svaka židovska kuća ima mogućnost, da se pretplati na list. Naše prijatelje molimo, da porade na širenju lista, da se svakom zgodom sjete i tiskovnog fonda, jer troškovi lista dnevno rastu.

Isto tako molimo naše pretplatnike, koji su u zaostatku s pretplatom od prošle godine, da nam istu smjesla pripošalju, da ne moramo trošiti toliku poštarinu za opomene, pa neka se svaki služi već priloženom položnicom čekovnog ureda.

Uprava »ZIDOVA«.

Svrha je Židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, da se ostvari neotudjivim imetkom Židovskoga narodnog fonda. Žid. narodni fond utemeljen je na V. svjetskom kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franka.

David Goldberger, Ferdo Hirschl, Dragutin Nemšić, Dr. Engl po 40.—, Mišan Hirschl 100.— ukupno 3540.—
Zemun: U spomen haluca Josef Darsa daruju Josef M. Sasson 235.—, Moric M. Sasson 100.—, Benjamin Darsa 60.—, Mirjam M. Sasson 50.—, Josip Löwy 20.—, Josip Elias 12.50, Haim Menachem 10.—, Max L. Haim 10.—, Moše B. Aron 10.—, Čelibi B. Jakov 2.50 510.—

D 4050.—

MASLINE.

Bjelovar: Sabrano u domu Ignaca Fürsta na ime pok. Samuela Spillera u gaj Spitzera: Ignac Fürst, Moric Fürst, Hugo Fürst, Slavko Fürst, Filip Rosenzweig, Makso Stern, Samojlo Stern, Viktor Leitner po 10, 6 maslina 80.—
Križevci: U gaj mj. cij. organizacije daruju Fany Abeles, Gradec 25.—, Branko Grossmann 20.— 3 masl. 45.—
Požega: U gaj dra. Pinkas Keller-a daruju Oskar Sonnenschein 25.—, Rudolf Polhak 50.— 6 maslina 75.—
Mitrovica: Berislav Kraus u vrt Izidor i Zora Weiss na ime Leopolda Krausa 1 maslinu 12.50
Kruščica: U vrt Izidora i Zore Weiss na ime Ervina Schlesingera daruju: Ida Klein, Regina Kraus, Eržika Schlesinger, Ignjač Klein, A. Schlesinger, Berislav Kraus ukupno 6 maslina 80.—

Ukupno 22 masline D 292.50

JAAR JUGOSLAVIJA.

Zagreb: Prigodom kućne zabave braće Julije, Vilima i Josipa Hoffmanna skupljeno po Davidu Godbergu 44 m, E. Dragoner 2 m, N. N. 20 m, Kartaška partija 12 m, Ljudevit Weiss 1 m, Ernest Weiss (Hakoah Wien) 2 m, V. Blumenstock 4 m = 85 m = 1067.50
Brod n/S: Lujo Rosenberg umjesto honorara dru. Lichtu 4 m 50.—
Požega: Prigodom proslave 25-godišnjice zaruka g. Mavra Haasa i Johane Haas skupljeno u kući svečara: Mavro Haas 380.—, J. Adler 100, I. Kohn 100, E. Adler 100, Dr. Herman Njemirovsky 50.—, Ignatz Adler 100.—, Hugo Adler 100.—, Samuel Haas 30, Zarko Haas 30, Zdenko Haas 10.—, Zdenko

Njemirovsky 10.—, ukupno 80 maslina u vrt mj. cij. org. na ime M. i Johana Haas 1010.—
Mitrovica: D. Frankfurter 1 m. 12.50
Pakrac: Muki Klein na ime Oskar Klein 3 m. i na ime Josip Klein 3 m svega 6 m 75.—
svega 176 maslina D 2215.—

Do sada darovano 7270 maslina za popunjavanje šume treba još 2830 maslina.

DAROVANI KOD TORE

Križevci: Maks Grünsberg 50, Ljudevit Mayer Gradec 25 75.—
Mitrovica: Sigfried Löwy 250, Vilim Weiss 75, Sigmund Gross 50, Desp. Klein 100, Bene Fleischmann 10, Adolf Sommer 5, Adolf Gross 15 505.—
D 580.—

DJEČJI SABIRNI ARCI

Bitolj: Albert Russo i A. Nachmias 875.—, Mafilda Camhi i R. Massoth 788, Haim Pardo i Ida Nachmias 945, Jekutijel Russo i Eleon Assael 1238, Simu Pardo i Sara Al-bala 748 4594.—
Zavidović: Regina Breher 107.50, Rozi Kabiljo 100, Einhorn Frojko 109, Einhorn Frojko 17, Jakob Kabiljo 103.50, Rafael Damon 33 470.—
Gradačac: Albert Kabiljo 11, Moric Kabiljo 10 21.—
D 5085.—

OBNOVA PALESTINA

Zagreb: Ljudevit Weiss 5 5.—

PREGLED

Uništeno iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije D 8659.75
Srbije 4594.—
Bosna 595.—
Vojvodina 80.—
ukupno 13.928.75
Od 1.—11. siječnja 1923. uništeno D 13.928 75

ROBA

Bjelovar 23.50
Zagreb 40.—

JUGOSLAVENSKA KOLONIJA

Mitrovica: Benjamin Förstner za jugoslavensku koloniju u Palestini D 25.—

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-93

ZAGREB - ILICA 31

PAPNERKUR
BRZOJAVI

Veletrgovina
pisačeg, risačeg, novinskog, te
omotnog papira

Vlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
koverata, te pisačeg i risačeg pribora

TAHEIA

Internacionalno transportno poduzeće

Jelačićev 23 ZAGREB Telefon 16 12

Carinsko - posrednička
poslovnica uskladištenja

I^a Vapno (Kreč)

dobavlja iz vlastitih vapnara u Očuri
i Novom Marofu

Sjedinjene krečane d. d.
u Zagrebu Bogovićeva ulica 3

Telefon broj 5-55 . Brzjavni: Krečane, Zagreb

Produkcija 120 vagona mjesečno

METALOKEMIKA

D. ZA KEMIČKE I RUDARSKE PROIZVODE D.
ZAGREB BEOGRAD

STROSMAYEROVA ULICA BR 6 KRALJA PETRA ULICA BR. 62

Brzjavni: Metalokemika Telefon interurb. 16-11

KOVINSKE i željezne polufabrikate
KOVINE i sve kovinske legure
KEMIKALIJE, osobito

modra galica

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugali i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Urhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih stvari

Pretplata samo 60 Dinara na cijelu godinu

ŠTOFOVA NA VELIKO

ADLER I BÜCHLER
ZAGREB PRERADOVIĆEVA 2

TELEGRAM: ŠTOFOVA — TELEFON: 26—56.

Prva Odlikovana Dalmatinska Parna Destilarija
V. MORPURGO
SPLIT

nagradjena na svim izlozba ma naj:ecim odlik:vanjima

Alkohol triplo bon gout - Rakije svake vrsti -
Svjetski poznat „Maraschino“ - Ekstrakt od
Maraske i Cognac I. Medicinal - Cognac Dal-
matia, objubljene marke - liker i najfinijih vrsti
Sirupi od voća, Imanade itd. Častim se ta-
kodjer javiti svojim cijenjenim mušterijama, da
sam proizvo: dio ove godine izvrsno kašt. lanskog
vino פסח פסח פסח pod nadzorom mjesne
Izraelske opštine - Cijenik šalje se na zahtjevu

Tražim

inteligentnu gospodju 30-40 god. kao repre-
sentantku kuće. Potrebno znanje srpsko-hr-
vatskog, njemačkog event. francuskoga kon-
versiranja i daljnji uzgoj dviju djevojčica od
18 i 17 god. u Srijemu. Plaća prema spora-
zumu, uz svu opskrbu u kući. Cij. ponude uz
priklop fotografije i naznaku referenca molj
Pošte restantne broj 22. Vinkovci.

JE NAJBOLJI **PANUK**
ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE
A. ROMANO
ZAGREB
AKADEMIČKI TRG BR. 8.

„GOLUB“
ZASTITNI ZNAK
„LOVYB“